

Andrzej F. Dziuba

"Order of Malta. Criteria for identity and life commitments", Rome 2005 : [recenzja]

Collectanea Theologica 76/1, 213-216

2006

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Autor odwołuje się wyjątkowo często do stosunkowego bogatego przesłania papieskiego oraz bogactwa literatury przedmiotu. Dla wiele uczestników ziemskiej pielgrzymki Jana Pawła II, a często i dla wielu innych ludzi, ważne pozostają jego tak czytelne zewnętrzne znaki pokonanej drogi. To powtarzanie – w pewnym sensie – znaku pielgrzymowania Jezusa przez ziemię, który podejmował wszystko z miłości do ludzi. Zatem papieskie orędzie pozostanie na zawsze nie tylko znakiem niezliczonych Bożych oczekiwań, ale i bogactwa nadziei, których tak bardzo potrzebuje współczesny człowiek, ludzkość oraz świat.

Dobrze się stało, że autor często bezpośrednio odwołuje się do konkretnego nauczania Jana Pawła II, choć sięga i do innych papieży. To w znacznym stopniu czyni bardziej wiarygodne jego analizy i proponowane syntezы badawcze wokół zagadnienia cywilizacji miłości. Jest to dobry zabieg ewangelizacyjny, wpisujący się w nową ewangelizację, ale pozostaje interesujące pytanie, na ile jest on twórczym oraz żywotnym w niesionym orędziu Ewangelii.

Należy z uznaniem odnieść się do wydania przez Instytut Polski Akcji Katolickiej w Wielkiej Brytanii opracowania bp. A. F. Dziuby. To zapewne zasługa prezesa tej ważnej organizacji polonijnej na Wyspach Brytyjskich, mgr Krystyny Mochlińskiej. Opublikowany tekst może być m.in. znacząca pomocą duszpasterską oraz formacyjną, nie tylko dla IPAK, ale zwłaszcza dla duszpasterstwa na Wyspach Brytyjskich.

Należy bowiem pamiętać, że ta jedna z najstarszych organizacji ma niezwykle znaczący wpływ na polonijne struktury duszpasterskie, zwłaszcza w Polskiej Misji Katolickiej w Anglii i Walii. Oddziałuje także na wiele innych krajów, choć może nie do końca rozeznaje realia innego miejsca i czasu. Co więcej, ma ona pewne odniesienia do różnorodnych form duszpasterstwa skierowanego do struktur wielorakich propozycji duszpasterskich osób świeckich,

o. Regis Norbert Barwig, Oshkosh (USA)

Sovereign Military Hospitaller Order of Saint John of Jerusalem of Rhodes and of Malta. Order of Malta. Criteria for Identity and Life Commitments, Romae 2005, ss. 83.

Bogactwo dróg życiowych chrześcijaństwa wypracowało w ciągu dziejów wiele specyficznych form i przejawów. Związane są one zawsze z przekazem Ewangelii oraz, zazwyczaj, ze specyficznymi elementami duchowości chrześcijańskiej, która jest wręcz nieograniczona. Nie są to zatem tylko pewne czysto zewnętrzne postawy czy gesty, ale sięgają najgłębszych sfer duchowych człowieka, zatem angażują go całego, w jego osobowym wyrazie. Więcej, bardzo często zróżnicowane okoliczno-

ści miejsca i czasu wyzwały w tym względzie wiele interesujących inicjatyw. Choćby wskazać na reguły bazylikańską, benedyktyńską, franciszkańską czy dominikańską. To także później drogi powołań apostołskich czy świeckich instytutów.

W ten nurt wpisuje się także rzeczywistość zakonów rycerskich, które w swych zasadniczych podstawach sięgają XI w., a więc czasu wypraw krzyżowych, choć już wcześniej można doszukać się tych form duchowości. Na przestrzeni dziejów przeszła ona znaczną ewolucję, choć w samej swej istocie pozostała wierna początkom, łączącym drogę rad ewangelicznych z ich specyficznym świadectwem. Niestety, dziś często zapomina się o sferze ducha, a sprowadza wszystko do swoiście pojętej sprawności fizycznej czy czynników czysto zewnętrznych. Taka interpretacja wpisana jest we współczesną cywilizację i kulturę inspirowaną zwłaszcza ideami New Age oraz liberalizmu, zwłaszcza etyczno-moralnego.

Współcześnie jedną z bardziej znanych i aktywnych grup tego typu jest Zakon Maltański (jego oficjalna nazwa jest bardziej złożona). Ma on dzisiaj wiele gałęzi ukształtowanych, uznanych czy kontestowanych, a które wyrosły umotywowane różnorodnymi czynnikami w historii (np. Anglia, Rosja). Niemniej powszechnie za podstawowy pień, swoistą matkę, uważa się Zakon Maltański z siedzibą na Awentynie w Rzymie.

W ramach pogłębiania maltańskiej duchowości zakonnej od pewnego czasu ukazują się publikacje w serii „Journal of Spirituality”. Szczególnym dopingiem było tutaj nauczanie Ojca Świętego Jana Pawła II, a zwłaszcza ogłoszenie Roku Eucharystii. Obecnie prezentowany zbiór tekstów ukazuje się jako piąty tomik tej serii.

Całość dzieła otwiera spis treści (s. 3) oraz wprowadzenie pióra abp. Angelo Acerbi, aktualnego prałata zakonu, które także ukazuje zawartość książki i schematycznie prezentuje poszczególnych autorów (s. 5-7). Z kolei zamieszczono egzortę kard. Pio Lagi opatrzoną tytułem: *2005 – Eucharistic Year* (s. 9-12). Jest to interesujące nawiązanie do ogłoszonego przez papieża Jana Pawła II Roku Eucharystii.

Na całość składa się sześć tekstów, przełożonych m.in. z języka włoskiego i francuskiego. Najpierw duchowość kawalerów profesorów zaprezentował ks. Fra Giovanni Scarabelli, kawaler wielkiego krzyża (s. 13-19).

Z kolei ukazano religijność kawalerów Zakonu Maltańskiego dzisiaj. Pytano o Kawalerów sprawiedliwości i wpisania ich w ciągle aktualne powołanie, nawet w III milenium. Szczególnie inspirujące dla Fra Matthew R. Fettinga, wielkiego przeora Anglii były tutaj liczne teksty z Pisma Świętego, a zwłaszcza z psalmów (s. 21-33). Jednak obok psalmów, które są inspiracją i wzmocnieniem, autor nawiązuje także do reguły św. Benedykta.

Kolejny tekst ukazuje przyrzeczenia posłuszeństwa w II klasie, a przedstawił to zagadnienie zmarły już prof. Fra Costantino Giovanni Gilardi, OP, kapelan

delegatury w Turynie (s. 35-52). Duchowość przykazań kawalerów i dam w posłuszeństwie winna ukazywana być tak w życiu jak i w śmierci, wskazuje baron Johannes Freiherr Heereman von Zuydtwick, regent podprzeoratu św. Michała (s. 53-60).

Kolejny tekst nosi tytuł *Trzecia klasa i jej duchowe wymagania* i przygotował go opat prof. Bruno Martin, kapelan Francuskiego Stowarzyszenia (s. 61-72).

Wreszcie ostatni tekst pióra John Bellingham of the Baronet of Castler Bellingham zajął się praktycznymi aspektami bycia członkiem trzeciej klasy w Zakonie Maltańskim, a więc kawalerem, damą i donatem (s. 73-83).

Prezentowana publikacja jest interesującym zbiorem ważnych tekstów, odnoszących się do duchowości maltańskiej. Tym cenniejszych, że przygotowanych przez członków zakonu, i to różnych stopni oraz funkcji. Żyjąc zatem na tych drogach, mają ich najlepsze rozeznanie. Zatem dobrze się stało, że chcieli podzielić się swymi refleksjami. Warto zauważyć, iż publikacja ta to pokłosie specjalnych dyskusji prowadzonej przez grupę roboczą w ramach Międzynarodowego Seminarium na temat strategii i duchowości, które miało miejsce w styczniu 2004 r.

Publikowane w tym zbiorze refleksje o duchowości maltańskiej nie roszczą sobie jednak prawa do obszernego i wyczerpującego przedłożenia w zakresie religijnym drogi życiowej Maltańczyka, uwarunkowanej przecież zróżnicowaniem miejsca, czasu, zwłaszcza kultury (por. s. 7). Faktycznie są to zarysy głównych idei, choć znacznie pogłębione i uaktualnione w wielu aspektach. Tchną one wielkim autentyzmem i osobowym zaangażowaniem ich autorów. Mimo wielkiej różnorodności myśli, form, i treści można jednak stosunkowo łatwo doszukać się wiodących idei maltańskich, które sprowadzają się do *tuitio fidei* i *obsequium pauperum*. Te dwa podstawowe hasła i wskazania duchowości a zarazem i posługi maltańskiej pozostały nadal w pełni aktualnie, choć już w znacznym stopniu na nowo zinterpretowane.

Książka wyraźnie wskazuje, że dostojna historia Zakonu Maltańskiego wybrzmiewa dzisiaj mniej w datach, osobach czy faktach, co przede wszystkim w ciągłej żywotności idei posługi rycerskiej, choć dostosowanej do współczesności. Godny podkreślenia jest fakt, że prawie tysiącletnia historia w niczym nie osłabiła dynamizmu zakonu, ale jednocześnie nadała mu nowego ducha, który dostosowuje się do okoliczności i czasu, będąc ciągle wierny swym korzeniom, swym rycerskim ideałom. Ten duch to przede wszystkim bardzo konkretne wymagania wobec samych członków.

Dlatego w prezentowanej książce stawia się jeszcze większe wymagania w zakresie formacji duchowej. Oczekuje się ewangelicznej wierności podjętym ślubom, posłuszeństwu czy zobowiązaniom. Podstawowym motywem tych dzieł winna być głęboka wiara, gdyż tylko ona pozwala podjęta dzieła traktować jako włączone w dzieła zbawcze Jezusa Chrystusa.

Warto zauważyć, że niektóre teksty zostały uzupełnione przypisami, zwłaszcza wskazującymi na wypowiedzi Jana Pawła II. Inni autorzy z kolei przywołują różne odniesienia w samym tekście. To ważne dopowiedzenia.

Należy oczekiwać, że cenna seria „Journal of Spirituality” będzie kontynuowana i przybliży dalsze materiały odnoszące się do duchowości Zakonu Maltańskiego. Jest to także bardziej pogłębione ukazanie zakonu na tle chrześcijan, którzy podążają innymi drogami duchowości, ale ostatecznie w tej samej wspólnoty Kościoła.

bp Andrzej F. Dziuba, Łowicz

Ks. Marek CHMIELEWSKI, *Recepta na świętość?* Biblioteka Dnia Pańskiego 51, Edycja Świętego Pawła, Częstochowa 2005, ss. 80.

Najnowsza książka ks. prof. Marka Chmielewskiego zaskakuje czytelnika niezwykle tytułem w formie pytania: *Recepta na świętość?* Jest to praca licząca 13 odrębnych tekstów. Wstępny tekst nosi tytuł: *Co za pomysł...* Autor wyraża w nim swoje szczere zdziwienie, gdy wydawca zaproponował mu taki temat pracy. Jednakże po namyśle ks. Chmielewski podjął do wyzwania, choć stwierdził, iż nie ma gotowych recept na świętość. Świętość bowiem nie występuje w postaci *instant* czy też kanapek z Mc Donald`sa. Można ją natomiast porównać, zgodnie z myślą św. Jana od Krzyża, do wspinaczki na górę Karmel. Dlatego też autor uważa, że jego zadaniem jest wskazać „w jaki sposób myśleć o swoim powołaniu do świętości i jej pragnąć” (s. 9).

Drugi tekst nosi tytuł: *W czym problem?* Chodzi tutaj o wyjaśnienie terminów „świętość” i „duchowość”. „Świętością samoistną jest wyłącznie Bóg jako Byt Absolutny. Natomiast o jakiegokolwiek innej świętości można mówić jedynie przez podobieństwo” (s. 10). W odniesieniu do osoby ludzkiej bardziej adekwatnym terminem jest „doskonałość”, która odnosi się do osiągnięcia pełnych potencjalności, w jakiejś dziedzinie życia. Inny problem stanowi modne dzisiaj słowo „duchowość”. Jest one jednak stosowane w niewłaściwych kontekstach. Należy zatem wyraźnie powiedzieć, że czym innym jest duchowość chrześcijańska, a czym innym duchowość mużułmańska czy dalekowschodnia. W duchowości chrześcijańskiej bowiem istotę stanowi zbawcze dzieło Jezusa Chrystusa, który jest fundamentem do osiągnięcia świętości.

Następny tekst ma tytuł zredagowany w formie pytania: *Ja – świętym?* To pytanie stawia wielu katolików, jest ono swoistą racjonalizacją, albo też ucieczką od wysiłku zmierzania ku świętości. Jednakże tak być nie musi. Jan Paweł II uczy, że świętość nie jest czymś nadzwyczajnym i wyjątkowym, ale jest „wysoką miarą zwyczajnego życia chrześcijańskiego” (s. 16). W kontekście tej wypowiedzi ks. Chmie-